

Sygn. akt III Cz 1151/15

POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący-Sędzia: SO Leszek Dąbek

Sędziowie: SO Barbara Braziewicz (spr.)

SR del. Ewa Buczek - Fidyka

po rozpoznaniu w dniu 6 października 2015 r. w Gliwicach na posiedzeniu niejawnym sprawy z powództwa J. M. przeciwko M. J.

o zachówek

na skutek zażalenia powoda

na rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 3 wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 22 maja 2015 r., sygn. akt I C 784/13

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSR del. Ewa Buczek - Fidyka SSO Leszek Dąbek SSO Barbara Braziewicz

Sygn. akt III Cz 1151/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem, zawartym w punkcie 3 wyroku z dnia 22 maja 2015 r. Sąd Rejonowy w Gliwicach nie obciążył pozwanego kosztami postępowania w sprawie z powództwa J. M. przeciwko M. J. o zachówek. Sąd uwzględnił w sprawie częściowo powództwo, a zasądzoną na rzecz powoda kwotę 9.712,50 zł rozłożył na 4 raty, płatne w terminie do końca każdego kwartału danego roku, poczynając od kwartału następującego po uprawomocnieniu się wyroku. Uzasadniając rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania Sąd powołał się na zasadę słuszności z art. 102 k.p.c., wskazując na trudną sytuację majątkową pozwanego.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł powód, zaskarżając je w całości, zarzucając naruszenie prawa materialnego, a to art. 102 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie w sprawie polegające na uznaniu, iż zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające zwolnienie pozwanego z kosztów sądowych w całości i w związku z tym skarżący wniósł o zmianę postanowienia poprzez obciążenie pozwanego kosztami postępowania w całości.

W uzasadnieniu wymieniono jako należne koszty poniesione przez powoda w toku postępowania, a także koszty związane z zawezwaniem do próby ugodowej. Wskazano, iż pozwany odmówił spełnienia dochodzonego świadczenia, gdyż go na to nie stać, choć był wówczas osobą bezdzietną, pozostającą w zatrudnieniu. Podkreślono, iż powód wygrał sprawę w 97%, a nie zachodziły podstawy do zwolnienia pozwanego z odpowiedzialności za wynik procesu. W ocenie skarżącego takie działanie jest rażąco sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Wskazano również, iż pozwany winien liczyć się z koniecznością zaspokojenia roszczeń powoda już od 2012 r., kiedy to doszło do stwierdzenia nabycia spadku po spadkodawcy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie, a orzeczenie Sądu Rejonowego uznać należy za trafne.

Pomimo lakoniczności motywów rozstrzygnięcia o kosztach Sądu Rejonowego, wydane postanowienie poddaje się kontroli instancyjnej w powyższym zakresie. Podkreślić trzeba, iż orzeczenie o kosztach na zasadzie słuszności, przewidzianej w art. 102 k.p.c., należy do dyskrecyjnej władzy sędziego, a sposób skorzystania z art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem sądu orzekającego i od oceny tego sądu należy przesądzenie, że taki szczególnie uzasadniony wypadek nastąpił w rozpoznawanej sprawie oraz usprawiedliwia odstąpienie od obowiązku ponoszenia kosztów procesu. W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji nie wykroczył poza wyznaczone powołanym przepisem granice orzekania, dokonana ocena nie była dowolna i oczywiście pozbawiona uzasadnionych podstaw. Zatem zarzut podniesiony w zażaleniu jest niezasadny.

Przepis art. 98 k.p.c. statuuje zasadę odpowiedzialności za wynik procesu zgodnie z którą strona przegrywająca proces zobowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Zasada ta może doznać wyłomu jednak w wypadkach szczególnie uzasadnionych, w których stosownie do regulacji prawnej zawartej w art. 102 k.p.c. sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis art. 102 k.p.c. urzeczywistniający zasadę słuszności, jako wyjątkowy nie konkretyzuje „wypadków szczególnie uzasadnionych”, toteż ich kwalifikacja należy do sądu, który winien mieć na względzie całokształt okoliczności konkretnej sprawy i zasady współżycia społecznego. Do kręgu okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek z art. 102 k.p.c. należą zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i będące na „zewnątrz” procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony (zob. Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego..., tom I, pod red. prof. dr hab. T. Erecińskiego, WP LexisNexis, W-wa 2002, k.268).

W aspekcie przywołanych kryteriów Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, zgodnie z którym w niniejszej sprawie wystąpił wypadek szczególnie uzasadniony przemawiający za nieobciążaniem w całości pozwanego kosztami procesu. Brak jest ustawowej definicji „wypadków szczególnie uzasadnionych” oraz brak jest obiektywnych kryteriów i mierników przemawiających za zasądzeniem od strony przegrywającej tylko części kosztów albo nieobciążaniem jej w ogóle kosztami. W tym przypadku, w ocenie Sądu Okręgowego, za zastosowaniem wobec pozwanego dobrodziejstwa płynącego z art. 102 k.p.c. przemawiają: trudna sytuacja majątkowa pozwanego. Wskazać trzeba, iż okoliczności sprawy istotnie usprawiedliwiały pogląd Sądu Rejonowego o trudnej sytuacji majątkowej pozwanego, w chwili zamknięcia rozprawy. Wprawdzie pozwany pracował i zarabiał 1800zł netto, jednakże na swoim utrzymaniu miał niepracującą żonę, pozostającą na urlopie macierzyńskim, która z tego tytułu otrzymywała kwotę 1000zł oraz dwójkę małoletnich dzieci. Zatem obciążały go koszty utrzymania czterech osób i wynajmu mieszkania. Powyższe okoliczności wskazują na to, iż pozwany w chwili orzekania pozostawał w trudnej sytuacji finansowej.

Odnosząc się z kolei do zastrzeżeń podniesionych w zażaleniu, to wbrew sugestiom skarżącego, pozwany chciał wywiązać się ze zobowiązania z tytułu zachowku, lecz nie uzyskał na ten cel kredytu, a skromne dochody nie pozwalały mu na odłożenie wcześniej niezbędnej kwoty. Pozwany wyjaśnił również, iż nie był w stanie wcześniej spłacić powoda z tytułu należnego mu zachowku bowiem jedynym składnikiem majątku spadkowego jest mieszkanie, w którym nadal mieszka jego babcia, a żona zmarłego dziadka. Zatem pozwany mógłby zapłacić zachówek po sprzedaży mieszkania, co może nastąpić dopiero po śmierci babci.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że do kręgu okoliczności uzasadniających zastosowanie art. 102 k.p.c. zalicza się między innymi ciężką sytuację strony przegrywającej (orzeczenie Sądu Najwyższego z 17.11.1972 r., I PR 423/72, OSN 1973,

Nr 7-8, poz. 138), czy też szczególny charakter sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 15.03.1983 r., I Cz 30/82). Zatem w okolicznościach niniejszej sprawy prawidłowo przyjął Sąd pierwszej instancji, iż zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony przemawiający za nieobciążeniem pozwanego kosztami postępowania.

Zatem, z uwagi na trudną sytuację materialną pozwanego oraz okoliczności sprawy, także zasady współzycia społecznego, orzeczenie o kosztach procesu w oparciu o art. 102 k.p.c. nie doprowadzi do pokrzywdzenia powoda i zgodne będzie z zasadami słuszności.

Z tych względów Sąd Okręgowy oddalił zażalenie powoda na skutek niestwierdzenia wad zaskarżonego postanowienia zarzucanych przez skarżącego.

W związku z powyższym, Sąd Okręgowy, uznając zażalenie powoda za bezzasadne, z mocy art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c., oddalił je.